

لوغەت نامەى ئەحمەدى

وینەدار

دانراوى:

شىخ مەرۇوفى نۇدى

خوای لی رازی بی

راست کردنه وه وینەدار کردنی

به تیکۆشانی

عبدالرحیمی مەحمودی

نودی، معروف.
 لوغەت نامەى ئەحمەدى وینەدار / دانراوى معروفى نودی: راست کردنەوه
 وینەدار کردنى بە تیکوشانى عبدالرحیمی مەحمودی . - سنندج: انتشارات
 کردستان. ۱۳۷۹
 ۵۱ص - مصور.
 ۱۰۰۰۰

فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 چاپ دوم.
 ۱. زبان عربی -- واژه‌نامه‌ها -- کردی. الف. محموی، عبدالرحیم، ۱۳۳۴ - ب.
 عنوان.
 ۴ن ۶۶۴۵/ک PJ ۷۳ / ۷۳ ۴۹۲
 ۱۳۷۹
 کتابخانه ملی ایران ۴۰۳۵ - ۷۹م

انتشارات کردستان

سنه - پاساژى عییزه‌تى - تەله‌فون - ۲۲۶۵۳۸۲

لوغەت نامەى ئەحمەدى

✓ ناوی کتیب (نام کتاب):	لوغەت نامەى ئەحمەدى
✓ دانراوى (تألیف):	شیخ معروف نودەى
✓ کەڤەنى چاپ (نوبت چاپ):	نۆیەم (نەهەم): ۱۳۹۱
✓ ژمارەى چاپ کراو (تیراژ):	۵۰۰۰ (بەرگ) جلد
✓ ژمارەى لاپەرەو قەوارە (تعداد صفحه و قطع):	۷۲ صفحەى رقعی
✓ بلاو کەرەوه (ناشر):	بلاو کردنەوهى کوردستان (انتشارات کردستان)

نوخى: شابک: ۰ - ۶۶ - ۶۵۴۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸
 ۳۰۰۰ تمەنە ISBN: 978 - 964 - 6546 - 66 - 0

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

<p>پروردگار مُلک و ملکوت هَذَا نَا إِلَى لِسَانِ الْعَرَبِ بر محمد باد هم و آل و اصحاب معروف بن مصطفی بن احمد وَ أَبَوَيْهِ كَأَسْلَابِهِ کتم زبان عرب را بیان شود دانای لغات عرب وَاللَّهِ أَزْجُو إِضْلَاحِ النَّبِيِّ یک باب اسماء یک باب افعال جمعش یک بود یا دو یا کثیر فعل ماضی را کتم ترجمه مضارع و مصدر کم بی یا کثیر وَأَنْسَقَ بِهَا الطَّالِبُ الْمُجْتَدِي</p>	<p>بِسْمِ خدای حَسَنَ لَا يَمُوتُ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا وَهَبَ صلوات و سلام بی حد و حساب و بعد بدان چنین میگوید: قَدْ حَفَّ اللَّهُ بِأَطْلَابِهِ در این رساله به کردی زبان تا که فرزندان احمد بی تقب لِسَهَذَا نَا و م نَا، احمدیه بدو باب کتاب می شود کمال زیر هر اسمی می کتم تحریر در باب افعال میان همه زیر هر فعلی می کتم تقریر رَبُّ وَ لِيَسْقِي وَ خَذِيذِي</p>
--	---

الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي تَرْجَمَةِ الْأَسْمَاءِ

به شی یه که م له وه رگیرانی ناوه کان دا

(رَأْسُ): سه ره. (عَيْنُ): چاوه

(بَدَنُ): قَالِبُ^(۱) (إِسْمُ): ناوه

(أَنْفُ): لووتسه (خَاجِبُ): برۆ

(فَخِذُ): رانسه. (رُكْبَةٌ): ته ژنو

(جَنَبَيْنِ وَجَنَبَهُ): ته ویله

(مَكْرُوكَيْدُو حَيْلَةً): فسیله

(ظَهْرُ): پشسه. (كَتِفُ): شانه

(شَفَقَةٌ): لیوه.^(۲) (سِنَّ): ددانه

(بَطْنُ): سکه. (صَدْرُ): سینگه^(۳)

(عَكُوبُ): که نگر^(۴) (تَفْخَاعُ): پوونگه

۱- نه ندام، لاشه

۲- لچ، شفتین: دوو لیو

۳- سینه

۴- گیاهی که در کالی به له سه ره تای بهاردا سهوز سه بی، بهر له وه درک بکا به کالی و به کولای ته خوریت درکه که یسی ته که ن بو نازه ل و حه یوان.

(سَاعِد): باسکه^(۱) (عَضُد): قَوْلَه^(۲)
 (قَرْنَاء): شاخدار. (جَمَاء) كَوْلَه^(۳)
 (مَتِين): قایم^(۴) (مَثَن): پشته
 (لَبِن): شیره. (لَبِن): خسته^(۵)
 (شَفْر): موه. (قُطْن): لۆکه
 (عَدَس): نیسکه (جَمِص): نوکه
 (ظِفْر): نینوک^(۶) (مِسْحَاة): بیله
 (صَافِي): سافه^(۷) (كَدِر) لَيْلَه
 (شَارِب): سمیل. (لِحِيَة): ریشه
 (جَزَح): برینه. (وَجْع) ئیشه
 (بَاع و ذِرَاع و يَدُ): دهسته
 (سَرِيح): چه سپان^(۸) (بَطِيء): سسته
 (نَاصِيَة): چیه؟ پیشی سهره^(۹)
 (اِبِل): وشتر. (جِمَار): كه ره

۱- نیوان مه چه ك و نه نیشك. ۲- نیوان نه نیشك و شان

۳- بی شاخ ۴- مه حكه م، پته و

۵- خستی كال، آجر: به خستیک نه لین سور کرایته وه

۶- ناخوون ۷- تاوی روشن

۸- توندیره و. ۹- به سه ری ئینسان

(أَضْبَعُ): نهنگوشت^(۱) (قَدَمِ پئی‌یه
 ذَكْرٍ): نیتیره. (أُنْثَى) می‌یه
 رِجْلٍ): پئی‌یه. (كَوْع): جو‌موزگه^(۲)
 ذَنْبٍ و سَيْدٍ و سِرْخَانٍ): گورگه
 أُذُنٍ): گوی‌یه. (مِرْفَقٍ)، نه‌نیشکه
 دَبْكَ): کله‌شیره. (دُجَاجٍ): مریشکه
 وَجْهٍ): روه. (كَاهِلٍ): نیوشانه
 لَحْمٍ): گوشته. (عَظْمٍ): ئیسقانه
 إِبْطٍ): بن‌ه‌نگل^(۳) (جَنْبٍ): ته‌نشته
 قَاعٍ): جینگه‌ی نه‌رمان و ده‌شته
 رِيَّةٍ): سی‌یه. (أَمْغَاءٍ) رِنخوآله‌یه
 تَجَلٍّ و وَلْدٍ): چی؟ روآله‌یه^(۴)
 صُلْبٍ): پشته (مِنْكَبٍ): شانِه
 نَضْلٍ): سه‌ره رَم هَم پدیکانه^(۵)

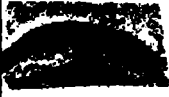

۱- نه‌نگوس، په‌نجه، قامک.

۲- مه‌چه‌ک

۳- بن‌باخه‌ل.

۴- مندال

۵- سه‌ره رَم: یانی سه‌ره‌تیره، په‌بیکان: تیر.

				
حاجب	انف	بدن	عين	رأس
				
كف	ظهر	جبين	ركبة	فيخذ
				
نعتا	صدر	بطن	سن	شفة
				
بعتا	قرناؤ	عصد	ساعد	لبن

حَقَص	عَدَس	قَطَن	شَعْر	
(بَاع، ذِرَاع، رِيْد)	لَحِيَة	شَارِب	مِسْحَاة	ظَفْر
ذَكَر	قَدَم	اَصْبَع	حَمَار	اَيْل
أُذُن	(ذَنْب و سِيْد و سِرْحَان)	كَوْع	رَجْل	اَتَى

- (رَكِيَّة): چيه؟ ئىسمى بىرە^(۱)
- (هُضْر، هَيْضَر، هَيْضَار): شىرە
- (نَضْل): ھەم ئىسمى شمشىرە^(۲)
- (وَجْنَة): كۆلمە. (نَبْلَة): تىرە
- (عَقَب): پاژنە. (عِرْق): رەگە
- (عَصَب) پەيدە^(۳) (كِرْش): ورگە^(۴)
- (حَلْق، حَلْقُوم، بَلْعُوم): گەرو
- (حُوت): ماسىيە (عَلَق): زەرو
- (كَفَب): قاپە. (أَلْتَة) پووكە
- (عَرُوس): زاوايە، ھەم بووكە
- (وَكْرُو عَش): ئىسمى ھىلانە
- (أَسَد): شىرە. (عَرِين): لاندە^(۵)
- (كُلِيَة): چيه؟ گورچە ويلە
- (أَلْحَيْنِن): چيه؟ دوشە ويلە^(۶)

۱-بىرى ئلو (چاھ آب)

۲-يانی ھەر وہ کو چۆن نَضْل: بەسەرە نىزە و بە تىر ئەلەين ھەروەھا ناوہ بۆ

شمشىرىش ۳-پەي: وورده رەگى سېي لە ئەندام دا

۴-كِرْش: ئەشقەمەي جەيوان ھەلانەي ورج و گورگك.

۵-ھەو دوو ئىسقانە كەددانى خوارو ژوورى لەسەر ئەروئى.

(كَف): له پى دهسته. (خَد) كوله
(أَكْحَل): چاوه ره شی بی سورمه
(طَلَعَت)، (مُحَيًّا): روخناره
(نَهْر): روبار^(۱) (شَطْ): كه ناره^(۲)
(عُنُق): نهستو^(۳) (عَارِض): روه
(بَيْضَة): هیلکه. (فَرْخ): بیچوه^(۴)
(ذَنَب): كلكه. (عُرْف): یاله
(جُنَاح): گوناح. (جَنَاح): باله
(عُرْفَة): لویچه^(۵) (مُدّ)، مسته^(۶)
(زِرَاع): گهزه. (شِير): بسته^(۷)
(كَبِد): جدرگه. (طَخَال): سپله
(قَلْب و فَوَاد و ضَمِير): دله
(دُفْن): روئه. (شَخْم): پینوه^(۸)
(تُرَاب): گله (رَفَل) لینه^(۹)

-
- ۱- چه، پوخانه.
۲- كه ناری دریا.
۳- گهردهن
۴- فرخ: بچکهی په له و هرو بالنده كه تازه له هیلکه هاتیته دهره وه.
۵- لامشت
۶- مشت (۷۵۰ گره م)
۷- بونگوس
۸- بی، چه وری چه یوان.
۹- لم

(رِبْق و بُصَاق و رُضَاب) : تَفَه
 (زَبَد) : كَهْرَه. (زَبَد) : كَهْفَه
 (لِسَان) : زَوْبَان. (قَم) : دَهْمَه
 (نُخَامَة) : تُيسَمِي بِه لَغْمَه
 (شَاب) : جَوَانَه. (هَرِم) : پِيرَه
 (قَوْس) : كَهْوَانَه. (سَهْم) : تِيرَه
 (مُخَاط) : چَلْمَه. (أَلْغَاب) : لِيكَه
 (أَلْقَمَة) : پاروو^(۱) (أَلْبَنَة) : تِيكَه
 (أَخْمَص) : پاژنَه. (هَامَة) : سَدْرَه
 (إمَش) : بِسْرُو (تَعَال) : وَهْرَه
 (تَغْر) : دَدَانِي پِيَشِينَه
 (بُغْضُ و ضِغْنُ و شَخْنَاء) : قِينَه
 (قَوَام) : قَهْدَه. (سُرَّة) : نَاوَكَه
 (أَم) : تُيسَمِي دَايَكَه. (أَب) : بَاوَكَه
 (رَقَبَة) : عَهْبَدُو هَم گَه رَدَه نَه
 (حَايَاة) : ژِيَانَه. (مَوْت) : مَرْدَنَه

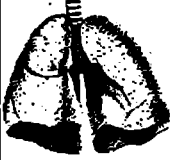

۱- پاروو: هُو تَه نَدَازَه خَوَارْدَه مَه نِيَه يَه كَه يَه كَجَار قَووت بَدَرِي تِيكَه لَه پاروو گَه وَرَه تَرَه.

(عِذَار): زولفه. (ساق) چی؟ ساقه
 (دَقْن): چنه ناکه (فَخ): فاقه
 (صَلَاة): نۆیژه. (أَذَان): بانگه
 (سَنَّة): ساله. (شَهْر): مانگه
 (نَهَار): رۆژه. (لَيْل): شهوه
 (نَوْم): نووسته (رُؤْيَا): خهوه^(۱)
 (نَجْم و كَوْكَب): ئهستیرهیه
 (رَغِيْف): چیه؟ كوليترهیه
 (شَمْس): رۆژه. (قَمَر): مانگه
 (دِرْهَم): درهه^(۲) (دَانِق): دانگه
 (أُرْز): برنج. (شَلْب): چهلتووكه
 (ثَقِيْل): گران. (خَفِيْف): سووكه
 (حَب): دانهیه. (قُمح و حِنْطَة): گهنم
 (صَقِيْع): سینیخوار^(۳) (تَدَا): شهونم

۱- نۆم یانی: خهوتن. رۆیایانی: خهوینین

۲- یاره‌ی قه‌دیم، زیو

۳- شتیکی سیبه وه کو به فر له پاییزدا که هوا سارد نه کات به شهوا نه که ویته سه‌ر زه‌وی. که می هه‌وا گهرمی کرد نامینی، له زمانی هه‌ورامیدا پی ته‌لین ئالشته.

				
عظم	وجه	دجاج	ديك	مرفق
				
نصل	(تجمل، ولد)	امعاء	رئة	ابط
				
عرق	عقب	نيلة	وجه	(فيض، فيض، فيضار)
				
علق	حوت		نصل	عصب

				
أَسَد	(اوكر، عَشْر)	عَرُوس	لِثَّة	كَعْب
				
اِكْحَان	خَد	كَف	كَلِيَّة	عَرِين
				
عَرَف	ذَنب	فَرخ	بِيضَة	عُنُق
				
قَوْس	فَم	(قَلْب، فَوَاد، نَمِير)	طَحَال	جَنَاح

مَـزَاوَة: ئیسمی زراوه^(۱)
 عَصْفِ مَأْكُول: کای خوراوه
 جَمُوز: گوئزه. نُوز: چواله‌یه^(۲)
 مَخُول: طیفلی یه‌ک ساله‌یه
 بُزاق: تفه. خِرْس: خری‌یه
 دِرْع و ذَرْد: چی؟ زری‌یه
 اَغْمِي: کسویزه. اَصَم: کهره
 مَعَز: بزنده. تَفْجَة: مهره
 ذَهَب: زنده. فِضَّة: زیوه
 جَبَل: کیتوه. وَاذِي: شیوه
 تَنِس: تگه‌یه. کَنْش: به‌رانه
 صَغْب: سه‌خته. سَهْل: ئاسانه
 اَبْيَض: سپی. اَسْوَد: ره‌شه
 اَزْرَق: شینه^(۳) (نَصِيب): به‌شه
 اَضْفَر: زه‌رده. اَخْمَر: سووره
 قَرِيب: نزیک. بَعِيد: دووره

۱- تاله، کسه‌یه‌کی سه‌وزه ئاویکی تالی تیا به لکاوه به جگه‌ری گیان له به‌رانه‌وه.

۲- که‌وه، ره‌نگی ئاسمانی

۳- ددانی کاکله

(أخوئ) : ره شه^(۱) (أخضر) : سهوزه
 (خالک) : ره شه^(۲) (طخلب) : قهوزه
 (شجر) : درهخت. (حجر) : بهرده
 (دواء) : دهرمان. (داء) : دهرده
 (خف) چی؟ مهسحه^(۳) (مداس) : سوله^(۴)
 (غامر) : تاوا. (غامر) : چوله
 (شاة) : بزن و مهره (جذع) : شهکه
 (شک و زنب و میزیه) : شکه
 (نفل و خذاء) : نیسمی کهوشه
 بلی (بنتفسج) : وهنسهوشه
 (نرجس) : نیرگسه. (أدم) : چهرمه^(۵)
 (زهرة) : گلوک^(۶) (حیاء) : شهرمه
 (عشب) : گیایه. (حشیش) : پووشه
 (حیة) : ماره. (فازة) : مووشه

-
- ۱- ره شیکمی مه یله و سهوزه
 ۲- ته واورهش
 ۳- خف: جوره کهوشیکه له چهرم دروست کراوه نویژخوین شه توانی بیکاته
 پئی له باتی شورینی پئی مهسحی بکات بؤ ماوهی یه کک شهوو پؤژ.
 ۴- سهر پئی بی.
 ۵- پؤستی گاو چه یوانی دیکه که خو شه کرابی.
 ۶- خونجهی درهخت و گیاه.

(خَرُوفُ): بِلَى: بدرخی نیره
(خَرُوفَةٌ): مَنِيه. (ضِرْغَامُ) شیره
(حَمَلُ): یا شه که؛ یا بدرخه
(بَيْعُ): مُامدله. (سِغْرُ) نرخه
(طَاهِرُ): پاکه. (تَجِسُّ): پیسه
(حَبْلُ وَ رَسَنُ): چی؟ گورسه
(طَالِحُ): خراب. (ضَالِحُ): چاکه
(تَزْوَةٌ): ده ولدت^(۱) (تَرِيٌّ): خاکه^(۲)
(كِبْرِيَّتُ): گوگرده. (جَصٌّ): گه چه
(قَمَلُ): نه سپی^(۳) (بُرْغُوثُ) کینچه
(مِرْزَاةٌ وَ سَجَنَجَلُ): تاوینه
(مِثْلُ وَ شِبْهُ وَ نَظِيرُ): ویننه^(۵)
(رَبِیْوَةٌ وَ تَلَّةٌ): ته پۆلکه دیه
(أَسْطُوَانَةٌ): کۆله که دیه
(حَرْبُ وَ وَغَى وَ هَيْجَاءُ): شه ره
(يَابِسُ): وشکه. (رَطْبُ): تهره

۲- گۆر، گلکۆر.

۴- سپی.

۱- سامان و دارایی.

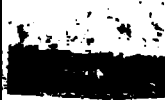

۳- شقارته

۵- هاوولف و هاوتتا.

(ذَبَاب): ميشه. (نَخْل): ههنگه
 (أَثْيُون): ترناکه. (١) (بَنَج): بهنگه (٢)
 (كَثِيب): چى؟ ته پولكهى ليوه (٣)
 (نُضَار): نالتون. (أَلَجِين): زيوه
 (عَسَجَد): جسه وهدره (٤)، ههم زيره
 (طِرْس): كاغهزه. (سَطْر): دينره
 (دَيْجُورُو دَاجِي): شهوى تاريكه
 (عَلِيظ): شهستوره. (دَقِيْق): باريكه
 (أَغْوَج): خواره (٥) (قَرِيم): راسته
 (رَوْب و زَائِب و خَائِر): ماسته
 (رَدِي): خراب. (جَيِّد): چاكه
 (خَبِيْث): پيسه. (نَظِيْف): پاكه
 (أَطْرُوش): كهره. (ضَرِيْر): كويزه
 (عَسْرَثَان): برسى (شَبْنَان): تيره

-
- ١- شيره به كه له گياي خه شخاش ته گيرئ، له دوكتورى دا زور كه لكى لئ وهر ته گيرئ.
 - ٢- گهردينكه له گه لاي (شاهدانه) ته گيرئ، وه كك تووتن ته كريتته سه رقليان و ته كيشرئ وه پيشئ ته لئ (حشيش). ٣- كوگاو ته پئ لم و ماسه.
 - ٤- زهرو گه وههر وه كو: ياقوت و مروارى
 - ٥- لارو ويزا، چهوت

				
رقبة	فم	حامة	اخمع	سهم
				
(نجم، كوكب)	فخ	ذقن	ساق	عذار
				
لوز	ارز	مرارة	قمر	شمس
				
معز	(درع، زرد)	ضرس	محول	(قمح حنطة)

				
مداس	شجر	كيش	تيس	نعجة
				
زهر	توجس	بنفسج	نعل، حذاء	جذع
				
(حبل، وشن)	ضرغام	خروف	فارة	حية
				
اسطوانة	(رَبْوَة وَتَلَّة)	برغوث	قلم	كبريت

- (بَخْرُو دَأْمَاءَ وَيَمّ) ده ریايه
 (أَخْت): ئی می خوشک. (أَخ): برایه
 (شَحِيحٌ وَ لَيْثِيْمٌ وَ بَخِيْلٌ): رژده^(۱)
 (بَشَاوَرَةٌ وَ بُشْرَى): موژده
 (فُلْکٌ وَ سَفِيْنَةٌ): که شتیه
 (ذِيْنَحٌ وَ ذَبِيْحَةٌ): کوشتی یه^(۲)
 (سَلَمٌ): په یژه^(۳) (سَرِيْرٌ): ته خته
 (جَدٌّ): بز رگی. (رِزْقٌ): به خته
 (جَدٌّ): هم با پیره. (جَدَّةٌ): نه نکه
 (ذَقِيْقٌ): ئارده. (رَقِيْقٌ): ته نکه^(۴)
 (رَمْسٌ وَ قَبْرٌ وَ جَدَثٌ): گوره
 (عُقَابٌ): هه لو. (دُرَّاجٌ): پوره^(۵)
 (سَبٌّ): چی؟ زاخه^(۶) (عَقَصٌ): مازوو^(۷)
 (أَدْهَمٌ): ره شه. (أَبْلَقٌ): بازوو^(۸)

۱- مال خو شه ویست؛ چروک. ۲- حیوانی ئاماده کرابی بۆ سه ر برین.

۳- په پنجه؛ په کان

۴- نه رم و ناسک، رقیق القلب یانی: دل ناسک.

۵- بالنده یه که توژیک له که و گه و ره تره

۶- ع خوی یه کی مه عده نی یه، سپی و رهش و شینی هه یه له پزشکی دا که لکی لی و ره ته گرن.

(لَبِيثٌ وَحَنِيدٌ ضِرْغَامٌ): شیره
 (بَغْلٌ): شه وهدر. (فَخْلٌ): نیزه
 (بِزَازِي): بازه. (بِاشِقٌ): واشه
 (طِخْنٌ): ناره (رَحِيٌّ): تاشه
 (نَزْرُو يَسِيرٌ، قَلِيلٌ): گهمه
 (كَثِيرٌ). زوره. (جَمِيعٌ): ههمه
 (بِسَاطٌ): بهره. (لِحَافٌ): لینه
 (فِرْضَادٌ): توه. (تُقَّاحٌ): سیفه
 (طَبِينٌ وَوَحَلٌ): بلی: قوره
 (عَثْرٌ): بزنده. (ضَّانٌ): مهره
 (حَطَبٌ): هیزم. (حَشَبٌ): داره^(۹)
 (عَقْرَبٌ): دوویشک. (تُغْبَانٌ): ماره
 (لَثْمٌ، قُبْلَةٌ، تَثْبِيلٌ): ماچه
 (حَدِيدٌ): ئاسن. (مِجْرَفٌ): پاچه
 (أَضْلٌ): گهوره. (فَرْعٌ): بچووک
 (مَلِكٌ): پاشا. جهمعی (مُلُوكٌ)

۷- بهری دارمازو که بۆ کاری چرم خوش کردن به کاری نه بهن.
 ۸- خهت خهتی، رهش و سبی.
 ۹- دارو چنو به تیکرایبی.

(مِفْعُول): زهنگهن^(۱) (مِنْجَل): داسه
 (جُفْنَة): کیتلانه ههم کاسه^(۲)
 (نُبْغَاس و سِنَّة): وه نهوزه
 (أَشْهَب): سپی. (أَشْمَط): بوزه
 (عَتِيق): کونده. (جَدِيد): تازه
 (غَنَج و دَلال و دَل): نازه^(۳)
 (هِلَال): مانگی یهک شهویه
 (حَافِد و خَافِد): نهویه^(۴)
 (بَذر): مانگی شهوی چارده
 (وَزْدو شَیْم): ئاوی سارده
 (حَمِیم و سَخِین): ئاوی گهرمه
 (خَشِین): زیره. (أَلِین): نهرمه
 (عَم): ئیسمی مامه. (خال): خاله
 (أَكْمَه): کویره. (أَخْرَس): لاله
 (عَمَّة): پووره خوشکی باوکه
 (خَالَة): پووره خوشکی دایکه

۱- پاچی دووسهر.

۲- ههم کیتلانی شمبیر و خنجه ره و ههم ده فری گهوره

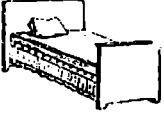

۳- نازکردن. ۴- کویره زه، کویری کویر.

(ضَنيف و نَزِيل) چى؟ مَيوانه
(مَجْتُون و مَقْتُون) ديوانه^(۱)
(عَام و حَوْل و حِجَّة): ساله
(أَسْبُوع): هفته. (نَشَب): ماله^(۲)
(عَنَم): ئىسمى بزن و مده
(بِنْت و ابْن): كچ و كوره
(دَلُو و سَجَل و دَنُوب): دۆلچه
(خِثْزِير): به رازه (دُب): ورچه
(دِعْصَامَة و سَارِيَة): سستون
(قَارُون): شاخه. جه معى (قُرُون)
(حُلْبَة): شملی^(۳) (كَمُون): زيره^(۴)
(بَصَل): پياز. (تُوم): سير
(عِنَب): تری. (تِين): ههنجيره
(قَائِد و سِلْسِلَة): زهنجيره
(وَالِدَة): دايكه. (وَالِد): بابيه
(تَوْم و رُقُود و كَرِي): خوابه

۱- بئى عقل. شيت ۲- سامان و دارايى

۳- شتيكه بون خوش وهك زيره ته كريت به سهر كوليره دا، وه به سهر پلاودا.

۴- بهرى گيايه كه زهره ته كريت به سهر پلاودا، زيره ي كرمان به ناوبانگه.

				
سریر	سلم	بنج	نحل	ذباب
				
بازی	فلک و سفینه	عفص	دراج	عقاب
				
عقرب	عنز	تفاح	فرصاد	باشق
				
هلال	منجل	معول	مجرف	ثعبان

				
قرن	دب	خنزیر	(دلو سچل و ذنوب)	پدر
				
عنب	نوم	بصل	کھون	حلبه
				
ورد	ورق	(نوم، رقود، کرى)	(قيد، سلسله)	تين
				
(بيجن و جنه)	عقود	نمر	فجل	سئلجم

(هُجُوع؛ وَسَن، رقاد): خدوه
(صَزَع) چی؟ فی یه: (کابوس) شهوه^(۱)
(ذئب و ائثم و حَرَج): گونا
(لُؤؤؤ): دره. (کَلَأ) گیاه
(حُجَّة): بورهان (سُلطان): دلیل^(۲)
(مَلِک): پادشا. (ضَاغِر): زه لیل
(رَائِحَة): بویه. (رِیح): بایه
(وَزَق): گهلا. (تَبْن): کایه
(رِیح): هم بویه. (وَزَد): گوله
(بَال): نیسعی. حاله^(۳) هم دله
(شَذَا): بوی خوشه هم (أَرَج)
(مُهِجَة): رُوحه جدمعی (مُهَج)
(شَلْجَم): شیلیم. (فُجَل): تووره
(دانسی): نزیک. (نائی): دووره
(عَرَف و تَشَر): هم بوی خوشه
(تَمَر): میوه. (عُنقود): هوشه

۱- میرده زمه. نهوهی له شه ودا سوار ملی ئینسان نه بین. ره مزی ترس و سامناکی یه.

۲- به لگه، نهوهی شتیکی بین ثابت بکری.

۳- بارو دُوخ و نه حوالی ئینسان.

(عَسَل): ههنگوین. (شمع): میوه^(۱)
 (مَن): گهزوویه. (کُزَم): میوه^(۲)
 (حُلُو): شیرین. (مُر): تاله
 (مِجَن و جُنَّة): مهتاله^(۳)
 (دار): خانوه. (سَقْف): بانه^(۴)
 (سَطْح): سدریان. (مِشَط): شانِه
 (جِدَار): دیواره. (بَیْت): ماله
 (أَسَل): رمه. (تُرْس): مهتاله
 (نَخَاس): مسه. (رُضَاص): مزه^(۵)
 (شَارِق): روزه. (سَارِق): دزه
 (هُنَا): لیره. (ثَمَّة): لهوی
 (مَآذًا تُرِیدُ؟): چیت دهوی
 (نُوزَة): قسله^(۶). (تُرَاب): گله
 (أَلْفَز و مُعْتَى): مهتاله^(۷)

۱- موم. ۲- داری میو.

۳- سپهر، قه‌لخان.

۴- نهو به‌شهی له‌خانوکه به‌دارو چیو یا ناسن سهر ته‌گیری.

۵- قور قوشم.

۶- شاهه‌ک، واجبی که بو لابر دنی موو به‌کاری ته‌بن.

۷- قسه‌به‌که بیچو په‌نای تیایی و زوو ئینسان نه‌یزانی.

شَجَا، شَجَن، أَسْف): حوزنه^(۱)
 ضَائِن): مهره (مَاعِز): بزنه
 رُفْع و قَنَاة): بللی رمه
 تَثْرِيب): لۆمه (هِجَاء): زه مه
 غَدِير): گۆلاوه. (بُرْكَة): برکه^(۲)
 صَهْبَاء): شه راب، (خَلّ): سرکه
 خَمْر و مُدَامَة): شه رابه
 يَتِيم): مندالی بی باباه
 فَايْغ): خالی. (مَشْحُون): پره
 سَلْبَلَة): کچ. (سَلِيل): کوره
 جِلْد و مَسْكَ): بللی: پوسته
 عَدُوّ): دوژمن. (صَدِيق): دوسته
 وَاِحِد): يه که. (اِثْنَيْن): دوه
 حَيّ): زيندوه. (مَيِّت) مردوه
 ثَلَاثَة): سئيه. (أَرْبَعَة): چواره
 مَائَة): سهده. (أَلْف): ههزاره

۲- حدودی بچوک

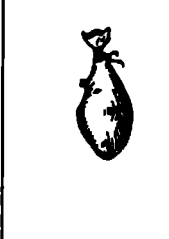

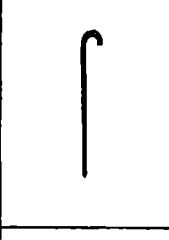
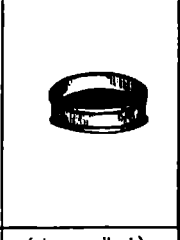
۱- خه م و خهفت، ماته م.

(خَمْسَةَ): پیتجه. (سِتَّة): شه شه
 (سَاهُمْ، خَلَقَ، نَصَبَ): به شه
 (سَابِعَةَ): هه وهه. (أَجْرَ): خسته
 (تِسْعَةَ): نَوْدَه. (عَشْرَ): ده
 (خَيْرٌ): چا که. (شَرِيرٌ): به ده
 (عِشْرُونَ عِشْرِينَ): بیسته
 (الآن و آنفأً) بیسته
 (ثَلَاثُونَ، ثَلَاثِينَ): سی یه
 (كَشْمِشْ): کشمیش. (مِشْمِشْ): قه یسیه
 (أَرْبَعُونَ وَ أَرْبَعِينَ): چله
 (كُفَيْتَ وَ هُزِرَ): ئیسمی بلبله
 (خَمْسُونَ، خَمْسِينَ): په نه جایه
 (يَنْبُوغُ) چه شمه^(۱) (مَوْضِعٌ): جایه^(۲)
 (سِتُّونَ، سِتِّينَ): شهسته
 (ضَاحِي) هوشیار. (سُكْرَانٌ): مهسته

۲- جیگه، شوین.

۱- کانی، چاوگ

				
ماعز	اسل	جدار	مشط	دار
				
ظبي، غزال، ريم	علم	وتد	هازار	شمش
				
(بقي، بيموضة)	كوب	راعي	قطع	خس
				
سيف	حرية	لبوة	ترس، درق	آجر

				
حصن	(نخل و نخيل)	بومة	شن	حسام
				
(فول، باقلاء لوبيا)	فرس	امرود، كثرى	(وعاء، عاء جراب)	عائق
				
قفيز	عدل	(قصب يراعة)	فسيج	كير
				
مفلة	صدغ	سكين	محجن	(غريال و منخل)

(سَبْعُونَ، سَبْعِينَ): حهفتاد
(وَتَد): میخه. جمعی: (أَوْتَاد)
(كَمَانُونَ، كَمَانِينَ): ههشتاد
(تَلْمِيزًا): شاگرد. (أَشْتَاد): توستاد
(تِسْعُونَ و تِسْعِينَ): نهوه
(عِوَج و أَوْد): كهچی بود^(۱)
(تَبْرًا): شووشدی زینرو زیوه^(۲)
(عَلْم): بهیداخه هم کینوه
(نَوْحَة و نِيَّاح): گریه و زاری
(تُحْفَة و هَدِيَّة): دیاری
(ظَبِي و غَزَال، رِم): ناهوو
(جَمَد): سههؤل س: کاهوو
(قَطِيع): مینگدل^(۳) (زَاعِي): شوانه
(إِدَام): پیخۆر. (خُ): خوانه^(۴)
(بُكَاء): گریانه. (أَلْوَح): تهخته
(نَخْب و نَحِيب): گریه‌ی سخته

۱- لاروچه وتی. ۲- شمشی تولا و زیو.
۳- یخ ۴- پانی مهر و مالات
له سفره و نهوه‌ی له‌سهر سفره‌ای نه‌تین.

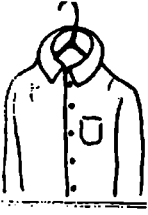

(كُوبُ): گۆزەي بىئەستور لۈولە
 (بِقَ و بَعُوْضَةٌ): مەيشۈولە
 (جَوَالِبِقَ): ئىسى جۈۋالە
 (تُسُز و دَرَقَ): چى؟ مەتالە
 (قَشُوْرَة، حَيْدَرَة): دىنئە شىرە
 (عَزَبَة) زەرگە: (سَيْف) شىشئە
 (حُسَام): شىشئە بىئەرنە
 (شَنْ): كۈنەيدە. (بُوْمَة): كۈندە^(۱)
 (حَرَّ): گەرمایە. (قَرَّ): سەرمایە
 (تَخَلَّ و تَخَلَّلَ): دار خورمایە
 (عَضْب و قَضِيب، بَاتر، جَرَان):
 شىرى بىئەران. (صَدَا): ئاۋاز
 (عَمِيقَ): قسۈولە. (عَرِيبَ): پانە
 (جَبَدَ): گەردنە. (عَنَاتِقَ): شانە
 (جَمْن و أَطْمَ): چى؟ قەلە
 (بُطْمَ): قەزۋان. (خَلَعَة): خەلە

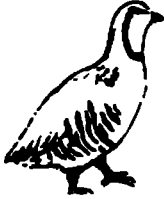

۱-كۈنە بو

(وَعَاء وِإِغَاء، جِرَاب): زهرفه
 (رِنِح و رِنَح و رِبَاح): سهرفه
 (غَبْن): بَلَى: تیشکانه
 (مِرزود و جِرَاب): تحویشدانه
 (غَضَنَقْر و أُسَامَة): شیره
 (شُجَاع و بَاسِل، بَطَل): دلیره
 (جَبَان): شهخسی ترسنوکه
 (شَهْد): ههنگوین. (دِئَس): شوکه (۱)
 (سَنُون): زیره هههنگوینه
 (غَبِيظ و جِقْد و شَخْنَاء): قینه
 (عُرْمُوط و كُثْرَى): ههرمن
 (فَرَس): نهدسهپه چ نیر چ منی
 (وَتَر): تاقه. (شَفْع): جووته
 (جُوغان): برسی. (عُزْبَان): رووته
 (غَارَى): رووته. (كِنَاء): بهرگه
 (كَاسِي): پوشته. (مَنُون): مهرگه

(مِضْر و مَدِينَة كُورَة): شاره
 (مَسْجِدْ): مزگدوت (شوق): بازاره
 (قُول، بِسَاقِلَاء، لُويَا):
 بساقله. (خَقْر): حياء
 (جَسَدِ هَسَمِ چِسْمَان): بهدنه
 (شُعُوب و مَسِيَّة): مردنه
 (دُوخَان): دووكدل. (ضَبَاب): تدمه
 (شَرَر): پزيسك. (كِر): دهمه
 (كُور): كوورهيه. (نَار): ناگره
 (قَمِيْن و خَدَاد): ناسنگره
 (صُوف)، خوريه. (وَبَر): كوركه^(۱)
 (صَدَأ): زهنگه. (دَرَن): چلكه
 (أَخْوَل): خيله. (أَبْكَم): لاله
 (طِفْل و صَبِي): چي؟ منداله
 (فَسْج و طَرِيْق، سَبِيْل): ريه
 (بَلَد): شاره. (قَزِيَة): ديه

۱- خوري و شتر و كهرويشك، بهشم.

				
قميص	سراج	ناقية	عمامة	(طرف وبصر)
				
هدب	عذبة	هميان	حزام	مكعب
				
عصفور	سنة	ضلع	معيار	جفن
				
قدم	كأس	سرج	اكاف	(دباء، يقطين، قرع)

				
الغية	قدر	البريق	كوز	فأس
				
خفاف	زرزور	قبيج ، حجلة	حمامة	سنور (قط هرة)
				
ثعلب	نسر	فهد	ارنب	خفاش
				
عناق	عجل	كركي	بط	نمر

(دَزَب و لَاقَم، صِرَاط): رینگه
 (مَكَّان، مَغَان، مَحَلّ): جینگه
 (ضَبْع و حَضَاجِر): که متیاره
 (أَلَجَّة): ده ریا. (سَاحِل): که ناره
 (سِفْلَاة، غُول): بلی: حوله^(۱)
 (حَاسِل، جَنین): چیه؟ روله
 (قَضْب و یرَاعَة): قامیشه
 (صَنَعَت و صَنِعَة، حِرْفَة): پیشه
 (جِنَل): باره. (عَذَل): تباره
 (جَبْر): عالم. (رَئِیس): سردار
 (طَرَفَاء): گهزه (غَرَب): په لگه
 (خِلَاف): بیسه. (وَسَخ): چلکه
 (قَطین و ذَکَّی): زیره کهسه
 (عَمُود و عِمَاد): تیره کهسه^(۲)
 (بَرَد): تهرزه. (تَلْج): به فره
 (مُأَيِّدَة و سُفْرَة): سفره

۱- موجودینکی خیالی به وه کو دیو

۲- کوله کهی نامال

(غَبِي، بَلِيد): كهدودنه
 (إِبْصَار، رُؤْيَاة): ديدنه
 (ظَنَن): گومانه. (فِكْر): ئهنديشه
 (أَجْمَة) هدم (غَايَة): بيشه
 (ضَاع): ربهيه^(۱). (قَفِيْز): كهوه
 (غُمْص وَ مَنَام، سُبَات): خهوه
 (بَرْد): هدم خهوه هدم سهرمايه
 (عِذْق): هيشوي دار خورمايه
 (وَاسِع): فهرهح. (ضَيِّق): تهنگه
 (سِلْم): سولحه (قِتَال): جهنگه
 (نَعَم): بو چوار هه يوان ناوه:
 بـزن، مهر، شتر، گاو
 (غَرِيَال وَ مِثْخَل): هدر دو بيژن
 بهوه ي چشتي پي ده بيژن
 (ضُحَى): چيه؟ چيشتينگاوه
 (ضُحَاء): روژه. (خُطُوَة): ههنگاوه

۱- مهن، په يمانه بهك بووه بو پيوانی دهغل و دان

(مَحَبَن): گۆچانه (ظعن): كوچه
 (صَخراء): دهشته. (سِكَّة): كوچه
 (سَكَّان): كيرد گهر^(۱) (سِكِّين) كيرده
 (حَالِيَّة): ژن. (حَالِيل): ميژده
 (صُدغ): زولفده. (حُفَّة): مسته^(۲)
 (عَجْلَان): چوسته. (كسلان): سسته
 (مُقَلَّة): گليته. (طَرْف و بَصْر): چاوه
 (عَنَامَة) ميژه: (تَأْقِيه): كلاوه
 (قَبَاء): كهوايه (قَمِيص): كراسه
 (سَرَاوِيل): ده رېي (مِنْح): په لاسه^(۳)
 (مِكْعَب): چي؟ سو له. (جِزَام): پشتينه
 (هِنِيَان): هه مانه (وَكَاء): زار بيته^(۴)
 (عَذْبَة): لښكه يه. (كُمَّة): كلاوه
 (عِرْس و مَرَاة): ژن. (رَجُل): پياوه
 (خَصْر و خَاصِرَة): كه له كه
 (مَجْدُوم): شه خسي گول. (أَبْرَص): به له كه

۱- نهو كه سه ي كارد دروست نه كات

۲- مشت.

۳- به ربه، جاجم

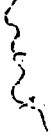

۴- په نيکه ده می مه شکه و شتی تری پنی نه به ستن

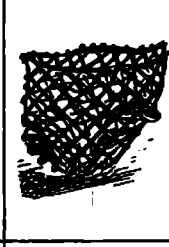

(مِضْبَاح و نَبْرَاس و سِرَاج): چرایه
 (شَقِيقَة) خوشکه. (شَقِيق): برایه
 (هُدْب) (جُنْفَن): پیلوه
 (سِلْعَة): کووتاله. هدم (سِلْعَة) لوه^(۱)
 (مَهْد): بیتشکویه. (قِمَاط): دهسرازه^(۲)
 (مِغْيَار): ترازوو. (مِغْدَار): نه اندازه
 (ضَرْب): شان ههنگوین سپی و نه ستوره
 (بَهَج و مَسْرَة و جَزَل): سِروروه
 (ضِلَع): پهراسوو. (دَمَاع): دهماغه
 (خَائِط): بیستانه. (حَدِيقه): باغه
 (جَوَهْر): گه وهه ره (لُؤْلُؤ): مرواری
 (مِنْسَاة): عهسا. (عُضْفُور): پاساری
 (غِرْبَال): بیتونگه. (مِنْخَل): هیله که
 (دَبَاء و يَنْقَطِين، هدم قَرْع): کووله که
 (أَكاف): کورتانه^(۳) (سَرْج) چی؟ زینه
 (عِقَار و ضَيْعَة): باغ و زمینه

۱- کووتال یانی قوماش. لوو: لک، جوش، دمه ل.

۲- کوپان

۳- دهس پیچن

				
ذقن	(ترياق درياق)	(خياط محيط ابرة)	جراة	فراشر
				
سفرجن	راكب	رقان	اخاص	عبيهر
				
شوشب (خميس، جيش، جند، عسكرا)		دابة، مطية	جضير	زعرور
				
عندليب	سرحوب	ميرد	وحن	قنص

				
عكاز	شادن، طلاء، خشف	سمند	بغل	شبكة
				
مرجل	برمة	ابن آوى	كفله ردف	عروة
				
شفرة	شفر	طب	سنبلة	زوع
				
طلى	شيب	حصر	سلف	عرف الديكى

(عُقَار) : شهرايه. (حان) : شهرايخانه
(كَأْس) : پيالو. (شَامَة) : نيشانه^(۱)
(أَثَل) : دهستی شدل (أَعْرَج) : پي لهنگه
(نَاطِق) گويايه. (ضَامِت) : بي دهنگه
(قَدُوم) : تeshوي يه. (فَأْس) بلي تهوره
(يَهُودِي) : جوو. (نَضْرَانِي) : گهوره
(كُوز) : گوزه يه. (إِثْرِيْق) : مهسينه
(خَامِض) : ترشه. (مُز) : ترش و شيرينه
(قِذْر) : ديزه يه. (أَثْفِيَة) : كوچكه^(۲)
(سِنُور و قِطَّ هَم هِرَة) : كتكه^(۳)
(خَنَامَة) : كووتره. (خَجَلَة) : كهوه
(غَثَّ و هَزِيل) : لدر. (سَمِين) : قهلهوه
(زُر زور) : ريشوله. (قَطَا) : كور كوره
(خُطَاف) : په ره سيلكه. (خُقَاش) : شهب په ره
(أَزْنَب) : كه رويشكه. (فَهْد) : ئيسي يوزه
(نَسْر) : سيسارگه. (رُخَام) : پيروزه^(۴)

۲- بهردي كه تيانه ي له سر دانه نين

۴- بهرديكي كه وه ي قيمه تي به

۱- خال

۳- پشيله

(تَغْلَبُ) : رِنوی یه. (تَمِر) : پله ننگه
 (بَطَّ) : چی؟ قازه. (كُزَكِي) : قوله ننگه
 (عَجَل) : گویره كه. (عَنَاق) : چوشتیره^(۱)
 (اضْطَبِلَ الدَّوَاب) : ناوی پشمتیره^(۲)
 (سُكَّر) : مهستی یه. (اغناء) : بی هوشی
 (تَرَح) : بی كه یفی. (فَرَح) : كه یف خوشی
 (كَلِيل) : شمشیری دهم پانی كوله
 (فَرَّاش) : په پوله. (جَرَادَة) : كوله
 (خِيَاطٌ وَ مِخِيْطٌ وَ اِبْرَة) : دهرزیه
 (قَانِي) : چی؟ سووره. (خُضْرَة) : سهوزیه
 (جَمْرَة) : پشكویه^(۳) (فَخْم) : خه لوزه
 (غُبَارٌ وَ قَتَامٌ وَ قَثْمٌ) : چی؟ توزه
 (خَشِيَة وَ فَرَقٌ هَمْ خَوْفٌ وَ وَجَلٌ) :
 (شَفَقٌ) : ترسانه هم (جُبْنٌ وَ فَشَلٌ)
 (تَسْرِيَاقٌ وَ دَرِيَاقٌ) : هر دو تریاكه
 (حَنَكٌ) : مهلا شوو^(۴) (ذَقْنٌ) : چه ناكه

۱- چتیره، به چكه بزَن.

۲- جیگای به خیو كردنی ته سپ و چاره وی

۳- سكل.

۴- عاسمانه ی دهم.

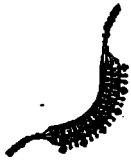

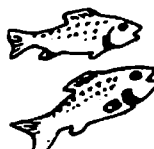

(أَقْطَعُ): يَدِك دِهَسْتِه. (أَعْوَرُ): يَدِك چَاوِه
 (دِيَنَارُ): ئَالْتُونِه. (نَقْدُ): دِهْرَاوِه^(۱)
 (مَطْرَوَعَيْثُ، جَوْدُ وَ حَيَا): بَارَانِه
 (خَرِيْفُ): پَايْزِه. (شِثَاءُ): زِسْتَانِه
 (صَيْفٌ وَ قَيْظٌ): هَاوِيْن. (رَبِيْعٌ): بِهْهَارِه
 (سَائِيْنُ): پِهْنِهَانِه. (ظَاهِرٌ): دِيَارِه
 (قِرْطَاسٌ): قَاقَهْزِه. (وَرَقٌ): چِي؟ پِهْرِه
 (صَرَصَرٌ): بَاي سِهْخْتِه (رُخَامٌ) مِدْر مِدْرِه
 (عَنْبَرٌ): نِيْرْگِس هِسْم يَا سِهْمِيْنِه
 (مُسْلِمٌ): مَوْسُوْلَعَان. (زَنْدِيْقٌ): بِيْ دِيْنِه
 (إِجْاصٌ) هِهْلُووْزِه. (رُثْمَانٌ): هِهْنَارِه
 (مُنَاشِيٌ) رُوِيْنْدِه. (زَاكِبٌ): سَوَارِه
 (سَفْرَجَلٌ): بِهْهِي. (زُغْرُوْرٌ) گُوُوْزِه
 (جِضْرِمٌ) بِهْرَسِيْلِه^(۲) (زَيْبٌ): مِيُوُوْزِه
 (دَابَّةٌ وَ مَطِيَّةٌ): ئِيْسِيْمِي وِوْلَاخِه
 (شَوْشَبٌ): دُوپَشْكَه. (ثُقْبَةٌ): سُوْرَاخِه

(يَمِينٌ وَحَلْفٌ وَ قَسَمٌ): سوينده
(وَعَظٌ وَ نَصِيحَةٌ وَ مَوْعِظَةٌ): پهنده
(دَبُورٌ): ره شه با. (شِنَالٌ): شه ماله
(شَخْذٌ وَ مَسْئَلَةٌ وَ سُؤَالَ): سواله
(خَزَفٌ): سواله له ت. (شَخَاذٌ): سواله كره
(خَمِيسٌ وَ جَيْشٌ وَ جُنْدٌ وَ عَسْكَرٌ): له شكره
(خَرَزٌ): موروه. (أَخْجِيَةٌ): مه ته ل
(أَدْرٌ): شه خسي قور (أَفْرَعٌ): چي؟ كه چهل
(قَنْصٌ): نه چيره. (وَهَقٌ): كه مهنده
(مِرْوَدٌ): كلچيوه^(۱) (مِبْرَدٌ): برينهنده
(صَانِدٌ): نه چيره. (جِنَابَلَةٌ): داوه
(جَارِيٌ): ره وانسه. (زَاكِدٌ): وه ستاوه
(سُزْحَوْبٌ) مایني كلک در نيره
(قَامُوسٌ): ده ریايه. (عَمْرَةٌ): گيژه^(۲)
(تَثَاؤُبٌ): باو تشک. (عُطَّاسٌ): پزومينه
(خَضْرَاءٌ): ناسمان. (عَنْبَرَاءٌ): زه مينه

۲- گيژی دريا.

۱- ميله ی چاو ره شتن.

				
فارس	قرط، شف	سعود	سمسم	نمل
				
شيل	لبوة	شوخة	صارخ	(صاصل فاخته)
				
ضيب	سدان	مقمة	اؤز	سج
				
قرمة	عتود	ضرع	مسواك	قرنفل

				
عقد	سحلة	حداة	يعقوب	تفد
				
بدر	سمر	سب	رثس	طرف
				
شبر	ببروع	سكة	غصن	
				
دبة	ثور	(ضفدع، نغامة)	فنا	كوبرة

(عَنْدَلِيب): بولبول. (تُولُول): بالوکه
 (ظَلّ): چی؟ بارانی خه فیف و سووکه
 (صَنِيب هَم صَوْب و وَدُق): بارانه
 (شَبَكَة): داوه. (غَارَة): تالانه
 (وَابِل): بارانیکه قه تره گه وره
 بباری به سهخت (وَبِل): به و ته وره
 (بَغْل): ئیستره^(۱) چاره وی: (سَمَنْد)
 (شَرَف): بله ندی هم جینگه ی بله ند
 (شَادِن و طَلَاء و خَشَف): ییچوه ناسکه
 (نَاعِم و مُشْرِف): نهرم و ناسکه
 (صِهْر): زاوایه. (خَتَن): خه زووره
 (مَلِک): پاشایه. (مَغْزُول): مازوره^(۲)
 (طَوِيل): درینه. (قَصِير): کوتایه
 (عُكَّاز): وه کازه. (عَصَا): عاسایه
 (زُجَاج): شیشه یه. (عُرْوَة): ده ستووه
 (مِخْدَع): خه زینه. (کَنْدُج): که ندوه

۱. ئیستره یوانیکه بۆ بارکیشان و سواری له جوت بونی نیره کهر و ماین
 په پیدا ههین خوی زک و زانا کا ۲. له سهر کار لاپراو.

(كَقْل و رِدْف): ئىسىمى كەفەلە
 (هەم ئىنن آوى): ئىسىمى چەقدەلە
 (بُرْمَة): دىزەيە. (مِرْجَل): مەنجدەلە
 (زَرَع): تووى چناو. (سُنْبَلَة): گولە
 (تاجِر): بازارگان. (طائر): پەرنەدە
 (مِيزاب): پلووسكە. (سارِح): چەرەندە
 (مِخْلَة): كەلدان. (كُخْل): چى؟ كەلە
 (أَثْمَد): سورمەيە. (قَفَا): پىشت ملە
 (وَلُود): زايىندە. (عَقِيم): نەزۆكە
 (زُكَّام): ھەلامەت. (سُغَال): چى؟ كۆكە
 (أَجَاج): ئاوى تال. (عُذْب): ئاۋ خۆشە
 (قَرَّاح): ئاوى ساف. (إِشْرَب): بىنۆشە
 (زَلَال): ئاۋىكە ساردو خۆش و ساف
 خۆش رەولە گەروو. (طُنْب): چى؟ تەناف
 (سِلْسِل و سِلْسَال): ئاوى خۆش و سارد
 (شَفْر): پىتلە. (١) (شَفْرَة): يەئنى كارد

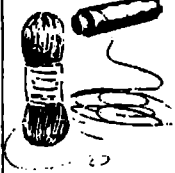

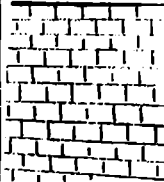
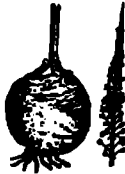
۱- پىتلە: جىگای سەوز بوونى برژانگ

(حَجِي، نَهْيَة، حِجْر، لُب): عه قله
 (ضِدّ) موخاليفه. (ضِدّ و نِدّ) ميثله
 (شُهْد و سُهاد و أَرْق): بي خه وي
 (نَاجِل): لاغري. (سَمِين) قه له وي
 (عَمَامَة): هه وره. (وَكْف): دلؤيه
 (عُرْف): عه تايه. (عُرْفُ الدِّيَك) پؤيه
 (نَمْلان، نَشْوَان) مه ستي شه رابه
 (سَلَاقَة): شه راب. (شِوَاء) كه بابيه
 (جَزْبَال) شه رابه. (عَجِين) هه وي ره
 (مُثْرِي) ده وله مه ند. (صَغْلُوكِي) فه قي ره
 گالته ي چاو ئيسمي: (حَدَقَة)
 به شورباي گوشتين ده لَيْن (مَرَقَة)
 (سُلْف): بينچوه كه و. (شَبْوَة): دو و پشكه
 (شَصْر) بينچوه ناسك (صُوَابَة): رشكه
 (شَبِشَب) گاي پيره (صَوَار): گاهه له
 (سُلْك): بينچوه كه و (طَلِي) كارزه له
 (سُفْسَمَة): ئيسمه بؤ ميرووله ي سوور
 (سَمْسَم): رتوي يه. (سَمُور): چي؟ سه مور

(سِنَط و سِلَك) : چیه؟ رشته‌ی مرواری
 (تَتِن) : بوگه‌نه. (غَائِط) : مرداری^(۱)
 (قَتَّاص و صَيَّاد) : نه‌چیره‌وانه
 (زَهَبَط) : هه‌ر له‌سی هه‌تا نو‌یانه
 (ضَخْضَاح) : ته‌نکاوه. (قُرْط) : گواره
 (فَارِس) : به‌کوردی ته‌سپ سواره
 (صُلْصُل و فَاخْتَة) : کوتره باریکه
 (عَاسِق و دَاجِی) : شه‌وی تاریکه
 (ضَارِخ) : که‌له‌شیر. (شَوخَة) : کۆلاره
 (لِيبُوَة) : دیله‌شیر. (شَنْف) : گواره
 (شَبَل) : به‌چکه شیر. (سَبْع) : درنده
 (لِقُوَة) : هه‌لویه. (قَاطِع) : برنده
 (اَوَز) : مرواری. (شَفْوَاء) : هه‌لویه
 (وَطْب) : مه‌شکه‌یه. (مَخِيض) : چی؟ دویه
 (حُلْم و عَقْل) : خه‌وه هه‌م ئیحتیلامه
 (عَتِيق) : ئازاده. (رَقِيق) : غولامه

۱- جیگای هه‌یوانی مردارۆ بوو، جی خه‌وش و خال، مه‌سته‌راح

				
ايل	كناثة	غمدة	جدى	وعل
				
كوة	منف	جزر	(طلع، قراد)	توت
				
وتر	سوار	دخنة	بز	حلمة
				
سبحة	(دواة محبرة)	غداف	غراب	قتل

				
لجام	(حبيب رقی دبی)	فک	مقزل	طاقه
				
		سغار	حائط	عصل

(وَصِيفٌ وَصَيْفَةٌ): عهبدو جاريه
 (صَيْرٌ): تو بلی تالی شاریه^(۱)
 (تَمْرٌ) قهسبه (رُطْبٌ): خورمايه
 (جلید): سيخواره^(۲) (صَزْدٌ): سدرمايه
 (مَقْمَعَةٌ): چه کوش. (سَنْدَانٌ): سندانه
 (فَرْثٌ): سيخوره^(۳) (سَلَى) پزدانه^(۴)
 (بَغْرَةٌ): پشکدهله. (رَوْثٌ): شياکه
 (قَرْنُقُلٌ): ميخهک: (مِسْوَاکٌ) سيواکه
 (دَرٌّ) چي؟ شيره. (ضَرْعٌ): گوانه
 (تَوْتَمَةٌ و تَوَامٌ): بلی دوانه
 (خَائِكٌ و حَائِكٌ): نيسي جزلايه
 (أَنْکٌ): قهلايي^(۵) (فولاد): پولايه
 (زَمَهْرِيْرٌ): مانگی سهختی سدرمايه
 (هَجِيْرٌ): نيوه روئی سهختی گدرمايه

۱- گیاه که له سه ميره که ی دهر ماتیک زه دره ننگ دروست نه کن تامی تاله، بو
 دهرمانی مه عیده و لا بردنی کرم به کاری نه بن
 ۲- سه هؤل، یه خ
 ۳- سه تیر مادامی له ناو نه شقه مه دایی.
 ۴- ره هم، مندال دان.
 ۵- سورب.

(فَقْر و عُذْم و اِقْلَال) : فاقه^۱
 (عَثُود) : کارژه له. (سَلْوَى) : شیلاقه
 (قُرْبَة) : تاعده ته. (قِرْبَة) : کونده یه
 (رَمَق) : دوا گیان. (عَبْد) : بهنده یه
 (عُكْنَة) : لوچی سک له بهر قه له وی
 (نَجْد) : جی ی بلند. (وَهْدَة) : جی ی نه وی
 (مِکْئَال) : ربه یه. (مِيزَان) : ترازوو
 (أَبْقَع) : هم تهیره هم سه گی بازوو
 (قُنْفُذ) : زیزکه. (يَعْقُوب) : که وی نیر
 (سَمِيدَع و سَبِيد) : گورگ و نییره
 (مُدْلَهْم) : تاریک. (غَنِيْب) : تاریکه
 (عَلِيْظ) : نه ستوره. (رَقِيْق) : باریکه

۱- فاقه: هه ژاری، نه بوونی، کم شتی

۲- هه نگوین. هه رشیکی خۆش، وه ناوی بالنده ییکه به فارسی پی ته لین:
 بلدرچین

قه طعه په کی تر له به حری رهمل

فاعلات، فاعلات، فاعلات

(خَدَاةَ): کوزلاره. (اغیاء): ماندگی

(سَخَلَة): بهرخه. (جُلَّ): جله. (سِدْرَة): که نار

(باب): دهرگا (عِقْد): گهردهن بهندی دورر

(طِرْف): جوانوو. (زَرَّ): دوگمه. (طاق): تار

(سِقْط): بال. (ریش): پهر. (زَق): مهشکه په

(جِبْفَة): لاشه. (نَحِي): خيگه. (عَدَّ): شومار

(خَيْل): جمع آسبها و سواره ها

(كَيْل): پيوان (وَزَن): کيشان. (فَكَ): زار^(۱)

(ثَوْب): جامه. (سِتر): هدم (سُدَل) و (سَجْف)

هدم (كَنَف): پهرده بود. (ضَبَّ): سوسمار

(أَسْر): ميزگيران. (سِنْسِم): کونجی په

(قِطْف): بهر، (مُثْمِر): دره ختی میوه دار

(مَهْمَة) (وَفْر) (وَفَاذَة) هدم (فَلَاة)

(دَو) و (دَوِيَة): بيابان. (شُوك): خار

۱- زار: دهم.

(حَطَب): کاری گهوره. (بَيِّنَر): هم (جَرِبِن)
 نام خرمن. (فَوَج): پؤل. (أَمْر): کار
 وهختی نځواره: (عَشِيَّة) هم (أَصِيل)
 (فَوَق): ژوور. (تَحْت): ژنر چهپ (يَسَار)
 چهپ: (شِمَال) پيش: (قُدَام) و (أَمَام)
 پشت: (وَرَاء) و (خَلْف) دان. همسايه: (جَار)
 (أَجَنَّبِي) بيگانه. (جُذْرِي) ناوله
 (غِضْن) هم (فَزَع) و (فَتَن) چي؟ شاخي دار
 (سَمَكَة) ماهی است (يَزْبُوع) رزق
 (مِغْبَلَة) په يکاني پان. (تَسْتِين) مار
 (كُزْبِرَة) گژنيژ. ^(۱) (نَادِي) مه جليسه
 (سِرْر) په نهان. (عَلَن) چي؟ ناشکار
 (أَيِّن) له کوی: (مَنْ) کي يه؟ (أَيَّان) کدی؟
 (إِنْ) نه گهر (ما پچي؟) (مَتِي) کدی (سَم پَنژار)
 (فَنِيء و ظِلٌّ): چي؟ سنييه ره
 (فَاكِهَة) ميوه بود (قِيَاء) خه يار

۱. گیاهه کی به کساله به، گولی سپی و چه تری هه به به کالی و به کولای
 نه خوریت، توه که یسی بون خوشه

(ضِفْدَعٌ وَ نَفَاقَةٌ): بسوقه. (تُور): گاو
 (نَخْنُ): نيمه (أنت): تو (ذَلْبَةٌ): چنار
 (جِزْب، سِرْب، طَائِفَةٌ، فِرْقَةٌ): گروه
 (مَرَّتَيْنِ) (مَرَّةً): يه كبار و دوبار
 (طُود): كنيوه. (قُلَّةً): و (قُنَّةً): فوقی كيو
 (أَمْسٍ): دوينی (عَام بَارِح): سالی پار
 (صَوْمِعَةٌ): مه عبدي نه صرانيان
 ههه هه لويه. (مَزِيع) و (مَنْزِل): هه وار
 (حَبِيَّةُ الْخَضْرَاءِ): بلی قه زوان بود
 (وَعْل): نيتره بزنی كيو (جَدِي): كار
 (عَسْمَد): كیلانه. (كِبَانَةٌ) جه عبه كيش^(۱)
 (سَمْرَةٌ): چی؟ داری خاردار (كَهْف): غار

قه طعه به كی تر له به حوی سه وربع

(أَيْل): بزنه كيو نيتر. (صَوْت): ده ننگ
 (أُتُوت): تووه. (شَيْمَةٌ): خوه^(۲) (أُون): ره ننگ

۱- جه عبه كيش جه عبه به كه له پست يا له دار دروست كراوه له زماني زوودا

۲- كه خلاق.

تيريان تی ته خست

(زَوْج) بود شوهر. (زَوْجَة): زنه
 (طَلْح) و (قُرَاد): است به کوردی گنده
 (مُئِنَّة و أَمْنِيَّة): چیه؟ تاره زوو
 (خِرَز): دروون^(۱) (خَيْط): باشد ده زوو
 چيست (جَزَر): گتزه ر^(۲) (مِنْسَف): شده
 (رَف): ره فديه. (كَوْة): چيه؟ ره وزه نه
 (دَمْع و مِذْمَع، عَبْرَة): فرميسک
 (عَبْرَة): عه جب^(۳) چيست. (شَرَازَة): پزيسک
 (تَدِي): مدمک. (حُلْمَة): گوی مدمک
 (قَبِيح) کدوه^(۴) (قَفَر): (غَوْر): چي؟ تدهک
 (بُر): گدنه مه. (دُخْنَة): هدرز نه^(۵)
 (بِر): چيه؟ تسيحسان. (سِوَار): باز نه

۲- هه ويچ

۱- دوورين

۳- ته عه جوب، سهر سورمان

۴- بالداريکي مه عروف و به ناو بانگه، که وي کويستان.

ه گال.

(قه تعه یه کی تر له به حری ره مل)

(وَتَزَّ): زئی. (وَطَّرَ): حاجت^(۱) (تَقَى) می‌شک

(لِبَاء): ژه کی فرو^(۲) (أَنْفِخَةَ) فریشک^(۳)

(هِرَمَ): پیری. (شَيْبَ): مووی سفید

(رَجَاء، أَمَل هَم أَمَل): ئومید

(هَلَعَ): هدم (شَرَه): حیرصه. (قَمَل): گه‌نه

(جَمِيل و بَهِي): خوب. (ثُقْبَة): کونه

(سَرَى): رفتن شب. (جَلَى): روشن است

(خَفَى) ون^(۴) (خَمِيس) ای پسر قشون است^(۵)

(قه تعه یه کی تر له وه زنی ره قص)

(زَار زَنْبِير): ده‌نگی شیره

(زَيْئَان): چیه؟ تیراوی نیره

۱- نیاز، ئاره زوو. ۲- شیری چه یوانی تازه زاو

۳- هه‌ولین شیری چه یوانی تازه زاو، هه‌وینی په‌نیر

۴- گگوم بوو، شاراوه. ۵- له شکر، سوپای ولات

(رَئِيسًا): مئى يه. (دَئِيل): داوئىننه
(غَدُ): صبحه يه. (أَمْسٍ دَوِينَه)
(حَاصِي): چيه؟ بهردى بچوک
(أَتُوكِ): نه حمه قه، جه معيچى: (تُوكِ)
(عُرَابٍ وَ غُدَافٍ): قه له ره شه
(تُونِ): ماسيه. (دَامِسِ): ره شه
(نَاحِلٍ وَ نَحِيلٍ وَ ضَامِرٍ): له ره
(حَمَاءَةٌ): چيه ره شه قوره
(عُنْضَلٍ): پيازه خووگانه
(مَنْهَلٍ) چه شمه. (مَعْدَنٍ): كانه
(دَوَاةٍ وَ مِخْبَرَةٍ): ده وئىسته (۱)
(كُمَيْتٍ): بلى ئه سپی كوئته (۲)
(رَمَادٍ): چيه؟ خوئه ميشه
(رَمَدٍ): به كوردى چاويشه
(أَزْمَدٍ وَ رَمْدَاءٍ) چاويشاوه
ثانى ژنه ئه وهل پياوه

۱- ميره كهف.

۲- ئه سپىك كه به نگی سوری مهيله و تاريك بئى.

(جامد): وشکه (ضَخْم): نهستوره
 (نَباح): وهره. (عَوَاء): لووره
 (عَائِل): فهقیرو موحتاجه
 (نَهَب): چیه؟ تهخت و تاراجه ^(۱)
 (سُبْحَة): تهزیبع (صَرَ): بای سهخته
 (نَى): چی؟ کاله: ^(۲) (نَصِيح): پوخته
 (مَارِن): چیه؟ نه رمدی گزی یه
 (عَشَاء): ته عامی شهوی یه ^(۳)
 (غَدَاء): ته عامی صوبحیه
 (نَعَم، أَجَل، جَیْر): وه یه
 (أَي: وَالله): وایسه به خودا
 (غَزَل): ریسه (طَاقَة): هودا ^(۴)
 (بُخَار): ههلمه: (عَجَاج): توزه
 (مَلَوِين): چی؟ شهوو روزه
 (مِغْزَل): تهشی هدم خدره که ^(۵)
 (فَنَك): به کوردی ده لسه که

۲- کال نه کولیو. پوخته کولاو
 ۴- کلاه، کتوله بهن، گله ده زوو

۱- تالان.
 ۳- شام، نانی تیواره.
 ۵- چهرخی بهن پرستن

(جِبْر وِإِدَاد): مدهره که به
 (حَضْر و مَنزِلَة): مدهرته به
 (حَبِيب و رَقِي و دِنْسِي): شوتی
 (حَیْشوم): چی لای ژوری لووتی
 (صَحاح و صَحیح): ساغ و درست
 (مَقْطُوع): براو. (مَوْصُول): په یوه ست
 (صَدید): کیمه (وَرَم): تَاماس
 (شجی): مه حزون (خَافِي): پیخواس
 (لِجَام): له غاو. (خِطَام): ههوسار
 (زَاكِب): بلنی وشتر سوار
 (مِشْكَاة): تاقینکه بی کولین
 (تَجِيع و دَم): به خوین ده لَین
 (عِئَان): چیده؟ دهسته جلهوه
 (مُثْمِر): شهوی مانگه شهوه
 (نَسَارِي): نهوکه سبه شهو دهرؤ
 (رُثْعَة، خَرَقَة): هدر دوو پهرؤ
 (غَالِي): گران (رَخِیص): هدرزان
 (غَالِم): داننا. (جَاهِل): ندرزان

(مَدَرَ): کَلَوُ (۱) (أَقَطَ): کەشکە
 (جَافٌ و جَامِدٌ): بَلَى و شکبە
 (شُور): شورایه (۲) (خَائِطٌ): حەسارە
 (جَدِثٌ): سوخەن (مِسْمَارٌ): بزمارە
 (جَدِيدٌ): تازە. (قَدِيمٌ): کۆنە
 (مَشْحُونٌ): پەرە (دُفْنٌ): رۆنە

(الباب الثاني في ترجمة الافعال)

بابی دووهم له وه درگیرانی فیه له کان دا

(سَبَقَ): پێشکەوت. (نظر): روانی
 أَخَذَ: گرتی. (أَكَلَّ): خواری
 (ظَهَرَ، لَاحَ، بَدَا): دەرکەت
 (عَرِفَ): ناسی. (بَعَثَ): ناردی
 (مَدَحَ): وه صافی به چاکەیی کرد
 (طَعَنَ): هاری. (عَجَنَ): شینلای
 (كَحَلَ): ره شتی. (وَهَبَ): به خشی
 (فَعَلَ): کردی. - حَرَثَ): کینلای

۲- حەساری دەوری شار.

۱- کَلَوُ خاک،

(رَكِبَ) : سوار بوو (عَلِمَ) : زانی
 (رَحَضَ وَ غَسَلَ) : بلن شوشتی^(۱)
 (سَمِعَ) : بیستی. (فَشَلَ) : ترسا
 (مَنَعَ) : نه یهیشت. (قَتَلَ) : کوشتی
 (فَقِهَ) : زانی. (نَحِتَ) : تاخی
 (ضَرَبَ) : لژی دا. (كَتَبَ) : نووسی
 (عَزَرَ) : زور بوو. (أَنزَرَ) : گهم بوو
 (جَذَبَ) : کیشای. (سَأَلَ) : پرسې
 (صَعَبَ) : سهخت بوو. (سَهَلَ) : ئاسان
 (بَسَطَ) : رای خست. (غَزَلَ) : رستی
 (سَعَلَ) : کوکی. (فَزَعَ) : ترسا
 (رَقَمَ) : نووسی. (عَقَدَ) : بهستی
 (كَثَرَ) : زور بوو. (أَقَلَ) : گهم بوو
 (ذَرَعَ) : پیوای. (زَرَعَ) : چانندی
 (كَسَحَ) : مالی (عَمِلَ) : کردی
 (دَرَأَ) : زانی (قَرَأَ) : خویتدی

(تَبِعَ) : دواى كهوت. (خَلَعَ) : دای كهند
 (كَنَّسَ) : مالی. (حَلَبَ) : دوشی
 (رَأَى) : نُسوارى. (وَجِلَ) : ترسا
 (طَعِمَ) : خواردى. (شَرِبَ) : نوشی
 (جَعَلَ) : گيَراى. (أَبَى) : نه يهيشت
 (قَدِمَ) : هاتو. (قَطَعَ) : برى
 (عَدَلَ) : هم (لَامَ) : لومهى كرد
 (لَخَا) : ايضاً. (نَهَضَ) : هستا
 (قَعَدَ) : دانيشت. (جَلَسَ) : ايضاً
 (عَبَّرَ) : رابورد. (وَقَفَ) : وهستا

تهواو بوو